

‘Een indrukwekkende hervertelling van de klassieke mythologie.’

THE WASHINGTON POST

Van de met de Orange Prize bekroonde
auteur van *Een lied voor Achilles*

CIRCE

MADELINE MILLER

Van de met de Orange Prize bekroonde auteur van *Een lied voor Achilles* verschijnt nu het indrukwekkende verhaal van de mythologische heks Circe, geïnspireerd door de *Odysee* van Homerus.

In het huis van Helios, god van de zon en de machtigste onder de Titanen, wordt een dochter geboren. Maar Circe heeft een goddelijk uiterlijk noch een goddelijke stem en ze wordt buitengesloten door haar familie. Door haar isolement ontdekt ze een innerlijke kracht die verboden is voor de goden: hekserij.

Wanneer de liefde Circe ertoe brengt een vervloeking uit te spreken, verbant de wraakzuchtige Zeus haar naar het afgelegen eiland Aiaia, waar ze haar occulte vaardigheden verder ontwikkelt.

De wereld is echter een gevaarlijke plaats voor een vrouw alleen, en met haar onafhankelijkheid roept Circe de toorn van zowel mannen als goden over zich af. Om te beschermen wat haar dierbaar is, moet Circe besluiten of ze thuishoort bij de goden waaruit ze is geboren of bij de stervelingen van wie ze is gaan houden.

Madeline Miller brengt de oudheid sprankelend tot leven in dit betoverende verhaal van goden en helden, magie en monsters, overleven en transformatie.

Lof voor *Een lied voor Achilles*:

‘Een boeiende hervertelling [...] brengt de waarlijke wreedheid van de oudheid over.’ – Donna Tartt, *THE TIMES*

www.uitgeverijorlando.nl

MADLINE MILLER

Circe

Vertaald door
Miebeth van Horn

ORLANDO
uitgevers

© 2018 Madeline Miller
Oorspronkelijke titel *Circe*
Oorspronkelijke uitgever Little, Brown and Company,
Hachette Book Group, New York
© 2018 Nederlandse vertaling Uitgeverij Orlando bv
Vertaald uit het Engels door Miebeth van Horn
Omslagontwerp Will Staehle / Bij Barbara
Omslag © 2018 Hachette Book Group
Foto auteur Nina Stubin
Zetwerk Pre Press Media Groep

ISBN 978 94 92086 82 2

NUR 302

www.uitgeverijorlando.nl

HOOFDSTUK EEN

Toen ik werd geboren, bestond er geen benaming voor wat ik was. Ze noemden me nimf, in de veronderstelling dat ik net zo zou zijn als mijn moeder, tantes en duizend nichtjes. Als minste van de mindere godinnen beschikten we over zulke bescheiden krachten dat die ternauwernood onze onsterfelijkheid zeker konden stellen. We spraken tot vissen en voedden bloemen, ontlokten druppels aan de wolken of zout aan de golven. Dat woord *nimf* begrensde de lengte en breedte van onze toekomst. In onze taal betekent het niet alleen godin, maar ook *bruid*.

Mijn moeder was een van hen, een najade, hoedster van bronnen en stromen. Ze trok de aandacht van mijn vader toen hij op bezoek was in het paleis van haar eigen vader, Oceanus. Helios en Oceanus zaten in die tijd vaak bij elkaar aan tafel. Ze waren neven, en van vergelijkbare leeftijd, al zag je dat niet aan hen af. Mijn vader gloeide fel als pas gesmeed brons, terwijl Oceanus was geboren met tranende ogen en een witte baard tot op zijn schoot. Toch waren ze allebei Titanen, en ze gaven de voorkeur aan elkaars gezelschap boven dat van die nieuwbakken goden op de Olympus die het scheppen van de wereld niet hadden meegemaakt.

Het paleis van Oceanus was een reusachtig wonder, diep verzonken in de rotslaag van de aarde. Zijn zalen met hoge, gebogen plafonds waren verguld, de stenen vloeren glad van eeuwen goddelijke voeten. Door elke ruimte klonk het vage geluid van Oceanus' rivier, de bron van alle zoete wateren ter wereld, die zo donker was dat je niet kon zien waar hij eindigde en de rotsbodem begon. Op de oevers groeiden grassen en zachte grijze bloemen, net als de talloze kinderen van Oceanus, najaden, nimfen en riviergoden. Met ottergladde lijven, lachend en hun gezichten helder afstekend tegen de schemerige lucht gaven ze elkaar gouden kelken door en ze worstelden en speel-

den liefdesspelletjes. In hun midden zat mijn moeder, die al die lelieblanke schoonheid in de schaduw stelde.

Haar haren waren warm bruin, en elke lok was zo glanzend dat hij van binnenuit verlicht leek. Ze zal de blik van mijn vader hebben gevoeld, heet als vlagen van een vreugdevuur. Ik zie haar haar gewaad rangschikken, zodat het precies goed over haar schouders gedrapeerd ligt. Ik zie haar haar glinsterende vingers in het water dopen. Ik heb haar wel duizend keer duizenden van die trucjes zien doen. Mijn vader trapte er altijd weer in. Hij geloofde dat de natuurlijke ordening van de wereld bedoeld was om hem genoeg te doen.

‘Wie is dat?’ vroeg mijn vader aan Oceanus.

Oceanus had al vele goudogige kleinkinderen van mijn vader, en dacht met alle liefde aan meer. ‘Mijn dochter Perse. Je kunt haar krijgen, als je haar hebben wilt.’

De volgende dag trof mijn vader haar aan bij haar bronmeertje in de bovenwereld. Het was een mooie plek, vol narcissen met grote koppen, omringd door eikentakken. Er was geen modder, geen slijmerige kikkers, slechts schone, ronde stenen die gaandeweg plaatsmaakten voor gras. Zelfs mijn vader, die helemaal niets gaf om verfiende nimfenkunsten, bewonderde het.

Mijn moeder wist dat hij eraan kwam. Ze was dan wel frêle, maar ze had een geest als een scherpgetande paling. Ze zag waar het pad naar de macht voor haar en haar gelijken lag, en dat lag niet in bastaardkinderen en gerollebol op grazige rivieroeveren. Toen hij daar voor haar stond in al zijn glorie, lachte ze hem uit. *Met jou slapen? Waarom zou ik?*

Natuurlijk had mijn vader kunnen nemen wat hij hebben wilde. Maar Helios vleide zich met de gedachte dat alle vrouwen maar wat graag met hem naar bed gingen, of het nu slavinnetjes of godheden waren. Zijn altaren walmden van de bewijzen, offers van dankbare moeders met een bolle buik en blije bastaards.

‘Het is trouwen,’ zei ze tegen hem, ‘of niets. En als het trouwen wordt, weet dan dat je op het veld alle meisjes kunt pakken die je maar wilt, als je er maar nooit een mee naar huis neemt, want ik ben de enige die de scepter zwaait in jouw paleis.’

Voorwaarden, beperkingen. Dat waren nieuwigheden voor mijn vader, en goden zijn nergens zo dol op als op nieuwigheden. ‘Ak-

koord,' zei hij, en hij gaf haar een halsketting om de afspraak te bezegelen, een die hij zelf had gemaakt, met kralen van het zeldzaamste amber eraan geregen. Later, toen ik werd geboren, gaf hij haar nog een streng, en weer een voor ieder van mijn broers en zus. Ik weet niet wat ze meer koesterde: de glanzende kralen zelf of de afgunst van haar zussen als ze ze droeg. Volgens mij was ze die gewoon tot in de eeuwigheid blijven verzamelen tot ze als een juk om een os rond haar hals hadden gehangen, als de hogere goden haar niet hadden gedwarsboomd. Tegen die tijd waren ze erachter gekomen wat wij vieren waren. Je mag best meer kinderen krijgen, zeiden ze tegen haar, alleen niet met hem. Maar andere echtgenoten gaven geen amber kralen. Dat was de enige keer dat ik haar heb zien huilen.

Toen ik net geboren was, werd ik door een tante – ik zal jullie haar naam besparen, want mijn verhaal wemelt van de tantes – gewassen en ingebakerd. Een andere tante hield zich met mijn moeder bezig en verfde het rood weer op haar lippen en borstelde haar haar met ivoren kammen. Een derde liep naar de deur om mijn vader toe te laten.

'Een meisje,' zei mijn moeder en ze trok haar neus op.

Maar mijn vader had niets tegen dochters, die lief waren, en zo goudkleurig als de eerste pers van olijven. Mannen en goden betaalden een hoge prijs voor een kans om zich met hun bloed voort te planten, en men zei dat de schatkist van mijn vader zich kon meten met die van de koning der goden zelf. Hij legde zijn hand op mijn voorhoofd bij wijze van zegening.

'Ze zal een goede partij binnenhalen,' zei hij.

'Hoe goed?' wilde mijn moeder weten. Het zou haar immers een troost zijn als ik kon worden ingewisseld voor iets beters.

Mijn vader liet zijn gedachten gaan terwijl hij mijn plukjes haar bevoelde en mijn ogen en de vorm van mijn wangen bekeek.

'Een vorst, denk ik.'

'Een vorst?' zei mijn moeder. 'Je bedoelt toch geen sterveling?'

De weerzin stond op haar gezicht te lezen. Ooit, toen ik nog jong was, vroeg ik hoe stervelingen eruitzagen. Mijn vader zei: 'Je kunt zeggen dat ze net zo gevormd zijn als wij, maar dan alleen zoals de worm net zo gevormd is als de walvis.'

Mijn moeder had het eenvoudiger gezegd: *Net wilde zakken verrot vlees.*

‘Ze gaat toch zeker trouwen met een zoon van Zeus?’ hield mijn moeder aan. Ze was al begonnen te fantaseren dat ze bij feestmaaltijden op de Olympus zou aanzitten, aan de rechterhand van koningin Hera.

‘Nee. In haar haren zitten strepen als van een lynx. En dan haar kin. Die heeft iets scherp dat niet echt prettig oogt.’

Mijn moeder had niet langer geprotesteerd. Net als iedereen kende ze de verhalen over het humeur van Helios wanneer iemand hem kwaad maakte. *Hoe goudkleurig hij ook schijnt, vergeet niet zijn vuur.*

Ze stond op. Haar buik was verdwenen, haar middel weer geprangd, haar wangen fris en maagdelijk roze. Ons slag herstelt zich snel, maar zij was nog sneller, een van de dochters van Oceanus, die kinderen schieten als kuit.

‘Kom mee,’ zei ze. ‘Laten we een betere maken.’

Ik groeide snel. Mijn peutertijd was een kwestie van uren, mijn kleutertijd een paar ogenblikken daarna. Een van mijn tantes bleef bij me, in de hoop in een goed blaadje te komen bij mijn moeder, en ze noemde me Havik, Circe, vanwege mijn gele ogen en het vreemde, schrille geluid als ik huilde. Maar toen tot haar doordrong dat mijn moeder haar diensten net zomin opmerkte als de grond onder haar voeten, verdween ze.

‘Moeder,’ zei ik, ‘tante is weg.’

Mijn moeder gaf geen antwoord. Mijn vader was al vertrokken naar zijn triomfwagen in de hemel, en zij omwond haar haren met bloemen en maakte zich op om te vertrekken via de geheime waterwegen en zich bij haar zussen te voegen op hun grazige rivieroever. Ik was haar wel gevolgd, ware het niet dat ik dan de hele dag aan de voeten van mijn tantes had moeten zitten luisteren naar hun geroddel over zaken die me niet interesseerden en die ik niet kon volgen. Dus ik bleef waar ik was.

De zalen in het huis van mijn vader waren donker en stil. Zijn paleis lag naast dat van Oceanus, weggestopt in de steenlaag van de aarde, en de wanden waren van opgewreven obsidiaan. Waarom ook niet? Ze hadden alles ter wereld kunnen zijn, bloedrood marmer uit

Egypte of balsem uit Arabië, mijn vader hoefde het alleen maar te wensen. Maar hij hield van de manier waarop het obsidiaan zijn licht weerspiegelde, de manier waarop de gladde oppervlakken in brand vlogen als hij langskwam. Natuurlijk dacht hij er niet aan hoe zwart het zou zijn als hij eenmaal weg was. Mijn vader is nooit in staat geweest zich de wereld voor te stellen zonder zichzelf erin.

Bij die gelegenheden kon ik doen waar ik zin in had: een toorts aansteken en rondrennen om te zien hoe de duistere vlammen me volgden. Op de gladde aarden vloer gaan liggen en met mijn vingers gaatjes in het oppervlak uithollen. Er waren geen maden of wormen, al miste ik die niet omdat ik geen weet van ze had. Er leefde niets in die zalen, behalve wij.

Wanneer mijn vader 's avonds terugkeerde, rimpelde de grond als de flank van een paard, en de gaten die ik had gemaakt, werden uit zichzelf weer glad. Even later keerde mijn moeder terug, geurend naar bloemen. Ze rende op hem af en hij stond toe dat ze hem om de hals viel, accepteerde wijn en ging naar zijn zilveren zetel. Ik volgde hem op de hielen. *Welkom thuis, vader, welkom thuis.*

Als hij wijn dronk, deed hij een spelletje dammen. Niemand mocht tegen hem spelen. Hij plaatste de stenen, gaf het bord een draai, en zette ze opnieuw. Mijn moeder doopte haar stem in honing. 'Kom toch mee naar bed, liefste.' Ze draaide langzaam voor hem rond en liet haar voluptueuze lichaam zien alsof ze aan het spit aan het roosteren was. Meestal liet hij zijn spel dan in de steek, maar soms deed hij dat niet, en dat waren mijn lievelingsmomenten, want dan vertrok mijn moeder en sloeg ze de deur van mirrehout keihard achter zich dicht.

Aan de voeten van mijn vader was de hele wereld van goud. Het licht kwam van alle kanten tegelijk, zijn gele huid, zijn glanzende ogen, het bronskleurige flitsen van zijn haar. Zijn huid was zo heet als een vuurpot, en ik kroop zo dicht naar hem toe als hij toeliet, als een hagedis naar de rotsen in de vroege middag. Mijn tante had gezegd dat sommige mindere goden ternauwernood naar hem konden kijken, maar ik was zijn vlees en bloed en staarde zo lang naar zijn gezicht dat toen ik wegkeek, het beeld nog steeds op mijn netvlies gebrand stond, nagloeiend tegen de vloeren, de glimmende wanden en ingelegde tafels, en zelfs tegen mijn eigen huid.

‘Wat zou er gebeuren,’ vroeg ik, ‘als een sterveling u in volle glorie zag?’

‘Dan zou hij binnen een seconde tot as verbranden.’

‘En als een sterveling mij zou zien?’

Mijn vader glimlachte. Ik luisterde naar de bewegende damstenen, het vertrouwde schuren van marmer tegen hout. ‘Die sterveling zou zich gelukkig prijzen.’

‘Ik zou hem niet verbranden?’

‘Natuurlijk niet,’ zei hij.

‘Maar ik heb dezelfde ogen als u.’

‘Nee,’ zei hij. ‘Kijk maar.’ Zijn blik viel op een houtblok naast de haard. Het gloeide op, ontvlamde, en viel als as op de grond. ‘En dat is nog maar het minste van mijn vermogens. Kun jij zelfs dat maar?’

De hele avond staaarde ik naar de houtblokken. Ik kon het niet.

Mijn zus werd geboren, en kort daarop mijn broer. Ik kan niet zeggen hoe lang daarna precies. Goddelijke dagen vallen als water uit een waterval, en ik had het menselijke slimmigheidje om ze te tellen nog niet geleerd. Je zou hebben gedacht dat mijn vader ons wel beter had kunnen onderwijzen, hij kent immers elke zonsopgang. Maar zelfs hij noemde mijn broer en zus een tweeling. En inderdaad, vanaf de geboorte van mijn broer waren ze zo verstrengeld als een stel nertsen. Mijn vader zegende hen met een enkele hand. ‘Jij,’ zei hij tegen mijn stralende zus Pasiphaë, ‘jij trouwt met een eeuwige zoon van Zeus.’ Hij zette zijn profeterende stem op, de stem die sprak van toekomstige zekerheden. Mijn moeder straalde toen ze dat hoorde, bij de gedachte aan de robes die ze zou dragen naar de feestmalen van Zeus.

‘En jij,’ zei hij met zijn normale, galmende stem, zo helder als een zomerochtend, tegen mijn broer, ‘iedere zoon weerspiegelt zijn moeder.’ Mijn moeder was hier blij mee en vatte het op als toestemming om hem een naam te geven. Ze noemde hem Perses, naar zichzelf.

Deze twee waren slim en hadden al snel door hoe de zaken ervoor stonden. Ze vonden het heerlijk om me uit te lachen achter hun hermelijnen pootjes. *Haar ogen zijn zo geel als pis. Haar stem krast als die van een uil. Ze heet Havik, maar ze zou Geit moeten heten omdat ze lelijk is.*

Dat waren hun eerste pogingen tot hatelijkheden, ze waren nog stomp, maar met de dag werden ze scherper. Ik leerde ze te ontlopen, en al gauw beleefden ze meer lol aan de kleine najaden en heren van de rivier in de paleiszalen van Oceanus. Wanneer mijn moeder haar zussen opzocht, gingen zij mee en speelden de baas over al onze volgzame neefjes en nichtjes, die gehypnotiseerd waren als elritsen voor de bek van een snoek. Ze hadden wel honderd spelletjes bedacht om anderen te kwellen. Vooruit, Melia, zeiden ze dan dringend, het is de laatste mode op de Olympus om je haar af te knippen tot je oren. Hoe krijg je ooit een echtgenoot als je ons dat niet laat doen? En toen Melia zag dat ze zo kaal was geschoren als een sprinkhaan en in tranen uitbarstte, lachten ze tot de grotten ervan weergalmden.

Ik liet hen hun gang gaan. Ik gaf de voorkeur aan de stille zalen van mijn vader en bracht elke seconde die ik maar kon aan zijn voeten door. Op een dag bood hij, misschien bij wijze van beloning, aan om me mee te nemen voor een bezoek aan zijn heilige kudde koeien. Dat was een grote eer, want het betekende dat ik in zijn gouden wagen mocht meerijsen en de dieren te zien kreeg waar alle goden hem om benijdden, vijftig zuiver witte vaarzen die zijn oog streelden op zijn dagelijkse pad boven de aarde. Ik leunde over de met juwelen bezette zijkant van de wagen en keek verwonderd naar de wereld die onder ons voorbijtrok: het rijke groen van de wouden, de kartelige bergen en het wijd uitgestrekte blauw van de oceaan. Ik keek uit naar stervelingen, maar we zaten te hoog om die te kunnen zien.

De kudde verbleef op het grazige eiland Thrinakia, met twee van mijn halfzussen als verzorgsters. Toen we arriveerden, renden die twee onmiddellijk naar mijn vader en gingen kraaiend rond zijn hals hangen. Van alle mooie kinderen van mijn vader behoorden zij tot de mooiste, met huid en haar als gesmolten goud. Lampetia en Phaethousa luidden hun namen. *Stralend en Glanzend.*

‘En wie mag dit zijn, die u hebt meegenomen?’

‘Ze is vast een van de kinderen van Perse, moet je haar ogen zien.’

‘Natuurlijk.’ Lampetia (ik dacht tenminste dat het Lampetia was) streelde mijn haar. ‘Je hoeft je geen zorgen te maken over je haar, schat. Absoluut niet. Je moeder is heel mooi, maar ze is nooit sterk geweest.’

‘Mijn ogen zijn precies als die van jullie,’ zei ik.

‘Wat schattig. Nee, lieverd, die van ons zijn zo stralend als vuur, en ons haar is als de zon op het water.’

‘Slim van je om dat van jou te vlechten,’ zei Phaethousa. ‘Zo zien die bruine strepen er niet zo vreselijk uit. Doodzonde dat je je stem niet op dezelfde manier kunt verbergen.’

‘Ze zou voorgoed haar mond kunnen houden. Dat zou wel werken, nietwaar, zusje?’

‘Inderdaad.’ Ze glimlachten. ‘Zullen we naar de koeien gaan kijken?’

Ik had nog nooit een koe gezien van welke soort dan ook, maar dat maakte niet uit: de dieren waren zo overduidelijk mooi dat ik geen vergelijkingsmateriaal nodig had. Hun vacht was zuiver als lelieblaadjes en hun ogen zachtmoedig en voorzien van lange wimpers. Hun hoorns waren verguld (dat hadden mijn zussen gedaan) en als ze zich vooroverbogen om te grazen, zakte hun nek omlaag als een danser. In het licht van de zonsondergang glom hun rug zacht.

‘Och,’ zei ik, ‘mag ik er eentje aanraken?’

‘Nee,’ zei mijn vader.

‘Zullen we je hun namen vertellen? Dat is Witgezicht, die daar Straaloog, en dat is Schatje. Dit is Schattig Meisje, Knapperd, Goudhoorn en Glimmend. En dan Schatje en...’

‘Je hebt Schatje al genoemd,’ zei ik. ‘Je zei dat die daar Schatje was.’ Ik wees naar de eerste koe die vredig stond te grazen.

Mijn zussen keken elkaar aan en toen mijn vader, met één enkele gouden blik. Maar hij stond in afwezige glorie naar zijn koeien te staren.

‘Je moet je vergissen,’ zeiden ze. ‘Deze hier is Schatje, zoals we net zeiden. En deze hier is Stralende Ster en deze Flitsend en...’

Mijn vader zei: ‘Wat krijgen we nu? Heeft Knapperd een korstje?’

Meteen begonnen mijn zussen zich in allerlei bochten te wringen. ‘Welk korstje? Ach nee, dan kan niet waar zijn. Ach, wat stout van je, Knapperd, om jezelf pijn te doen. En wat is dat voor stouts dat jou pijn heeft gedaan.’

Ik boog voorover om het goed te kunnen zien. Het was een piepklein korstje, kleiner dan mijn kleinste vingernagel, maar mijn vader fronste zijn voorhoofd. ‘Zie maar dat jullie dit voor morgen hebben hersteld.’

Mijn zussen knikten verwoed, *natuurlijk, natuurlijk. Het spijt ons vreselijk.*

Wij stapten weer in de zonnwagen en mijn vader pakte de van zilveren punten voorziene leidsels. Mijn zussen drukten nog een laatste paar kussen op zijn handen, waarna de paarden opsprongen en ons langs de hemel meesleurden. De eerste constellaties kwamen al door het wegebbende licht gegluurd.

Het schoot me te binnen dat mijn vader me eens had verteld dat er op de aarde mannen waren die astronomen heetten en wier taak het was om zijn op- en ondergang bij te houden. Zij stonden in zeer hoog aanzien onder de stervelingen, en bekleedden een positie in paleizen als raadgevers van koningen, maar soms hield mijn vader even stil bij het een of ander, en stuurde zo hun berekeningen in de war. Dan werden zulke astronomen voor de koning gesleurd in wiens dienst ze waren en als oplichters om zeep gebracht. Mijn vader had gegrijnsd toen hij me dat vertelde. Ze verdienden niet beter, had hij gezegd. Helios de Zon was aan geen andere wil gebonden dan zijn eigen, en niemand kon zeggen wat hij ging doen.

‘Vader,’ zei ik die dag, ‘zijn we laat genoeg om astronomen te doden?’

‘Jazeker,’ zei hij, en hij schudde met de rinkelende leidsels. De paarden schoten vooruit en de wereld werd een vage veeg onder ons, terwijl de schaduwen van de nacht langs de randen van de zee wolkten. Ik keek niet. Ik had een draaierig gevoel in mijn borstkas, als een lap stof die wordt uitgewrongen. Ik dacht aan de astronomen. Ik stelde me hen voor, nederig als wormen, ingezakt en kromgetrokken. Alstublieft, smeekten ze op hun knokige knieën, het was onze schuld niet, de zon was zelf te laat.

‘De zon is nooit te laat,’ antwoordden de koningen vanaf hun troon. ‘Het is godslasterlijk om dat te zeggen, jullie moeten sterven.’ En dus kwamen de bijlen neer en werden die smekende mannen in tweeën gehakt.

‘Ik voel me vreemd, vader,’ zei ik.

‘Je hebt honger,’ zei hij. ‘Het tijdstip voor het maal is verstreken. Je zusters moesten zich schamen dat ze ons hebben opgehouden.’

Ik at goed tijdens het avondmaal, maar het gevoel bleef hangen. Ik moet een vreemde trek op mijn gezicht hebben gehad, want Perses

en Pasiphaë begonnen vanaf hun ligbank te grinniken. ‘Heb je een kikker ingeslikt?’

‘Nee,’ zei ik.

Daar moesten ze alleen maar nog harder om lachen, waarbij ze hun uitgestrekte ledematen langs elkaar wreven als slangen die hun schubben polijsten. Mijn zuster vroeg: ‘En wat vond je van de gouden vaarzen van vader?’

‘Mooi.’

Perses lachte. ‘Ze weet het niet. Heb je ooit van zo’n sufferd gehoord?’

‘Nooit,’ zei mijn zuster.

Ik had het niet moeten vragen, maar ik was nog aan het malen en zag die in tweeën gehouwen lijken op marmeren vloeren liggen. ‘Wat weet ik niet?’

Dat volmaakte nertsentoetje van mijn zuster. ‘Dat hij ze neukt, natuurlijk. Zo maakt hij nieuwe. Hij verandert in een stier, verwekt kalveren bij de koeien, en kookt degene die oud worden. Daarom denkt iedereen dat ze onsterfelijk zijn.’

‘Dat doet hij niet.’

Ze gierden van het lachen en wezen naar mijn rood aangelopen wangen. Mijn moeder werd aangetrokken door het geluid. Ze was dol op de grappen van mijn broer en zus.

‘We vertellen Circe net over de koeien,’ zei mijn broer tegen haar. ‘Dat wist ze niet.’

Het gelach van mijn moeder, zilver als een fontein die over de rotsen klatert. ‘Stomme Circe.’

Zo waren mijn jaren in die tijd. Ik zou graag zeggen dat ik al die tijd wachtte op het moment dat ik uit mijn schulp zou breken, maar eerlijk gezegd ben ik bang dat ik tot in lengte der dagen had kunnen doordobberen, in het idee dat er eenvoudigweg niet meer was dan die doffe droevigheden.